

Sygn. akt: I C 2133/15

POSTANOWIENIE

Dnia 12 sierpnia 2015 r.

Sąd Rejonowy w Bydgoszczy I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Jakub Kawalek

po rozpoznaniu w dniu 12 sierpnia 2015 r. w Bydgoszczy na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa D. O.

przeciwko (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W.

o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawa

wraz z wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia

postanawia:

1. odrzucić pozew,
2. oddalić wniosek powoda o udzielenie zabezpieczenia.

SSR Jakub Kawalek

UZASADNIENIE

Powód D. O. w dniu 5 sierpnia 2015 r. złożył przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W. pozew o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wraz z wnioskiem o udzielenie zabezpieczenia, wnosząc o ustalenie, że pomiędzy stronami nie istnieje stosunek zobowiązaniowy wynikający z umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych z dnia 25 listopada 1998 r, o numerze (...), z którego miałyby wynikać wierzytelność pozwanej w stosunku do powoda w kwocie 884,61 złotych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że w nakazie zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 3 października 2000 r., sygn. akt I Nc 13696/99 Sąd Rejonowy w Bydgoszczy nakazał pozwanemu D. O. zapłacić powodowi (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. kwotę 884,61 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 23 grudnia 1999 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 320,70 złotych tytułem kosztów procesu, w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu. Powód wskazał, że wydany nakaz zapłaty uprawomocnił się i został zaopatrzony w klauzulę wykonalności, stając się podstawą do wszczęcia przeciwko powodowi egzekucji przez pozwanego. W dalszej części powód wywiódł, że roszczenie egzekwowane przez pozwanego wynika z czynności prawnej, która nie została dokonana przez powoda przedstawiając wnioski dowodowe na okoliczność wykazania, że podpis pod umową z której wynikać miał stosunek zobowiązaniowy, który stał się podstawą do wydania nakazu zapłaty z dnia 3 października 2000 r. został podrobiony przez nieustaloną osobę w sposób bezprawny dysponującą skradzionym dowodem osobistym powoda. Powód wskazał, że jego interes prawny w ustaleniu wyraża się w podnoszonym przez niego zamiarze wystąpienia z

powództwem przeciwegzekucyjnym w oparciu o przepis art. 840 par. 1 pkt 2 k.p.c. Powód podniósł, że z przyczyn niezależnych od siebie nie wniósł sprzeciwu od wydanego nakazu zapłaty.

Do pozwu dołączono odpis pozwu w sprawie I Nc 13696/99 z którego wynika, że powód w tamtym postępowaniu – (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., wniósł o zasądzenie od pozwanego D. O. kwoty 884,61 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania. Z treści pozwu i jego załączników wynikało, iż podstawą faktyczną powództwa jest podnoszona okoliczność, iż strony zawarły umowę o świadczenie usług telekomunikacyjnych z dnia 26 listopada 1998 r. nr (...) z której wynika wierzytelność na łączną kwotę 884,61 złotych, składającą się z kwoty 733,11 zł z tytułu niezapłaconych faktur oraz skapitalizowanych odsetek.

Do pozwu dołączono informację odpowiadającą odpisowi aktualnemu z rejestru przedsiębiorców nr KRS (...) z której wynika, że (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. powstała w wyniku przekształcenia (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. w spółkę akcyjną zgodnie z uchwałą zgromadzenia wspólników z dnia 1 lipca 2011 r.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie zachodzi tożsamość przedmiotowa powództwa o spełnienie świadczenia w sprawie o sygn. I Nc 13696/99 i powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego, z którego wynikało roszczenie zasądzone w tym postępowaniu, wytoczonego w niniejszej sprawie.

Sąd miał na uwadze, ujawnione w orzecznictwie rozbieżności co do przyjmowania tożsamości roszczeń o spełnienie określonego świadczenia oraz o ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego, z którego świadczenie to wynika. Szczegółowo i całościowo zapoznał się z dorobkiem orzecznictwem opierającym się na poglądzie, iż tożsamość taka nie zachodzi - bowiem powództwo o świadczenie i powództwo o ustalenie obejmują różne żądania, a rozstrzygnięcia sądu mają odmienne charaktery oraz judykatami opartymi na koncepcji wskazującej na istnienie tożsamości przedmiotowej takich roszczeń, z uwagi na fakt, iż kwestia ustalenia istnienia stosunku prawnego stanowi przesłankę rozstrzygnięcia w przedmiocie spełnienia świadczenia. W ocenie Sądu pogłębiona analiza zagadnienia prowadzić musi do wniosku, iż prawidłowym poglądem, opartym o właściwą interpretację zarówno art. 199 par. 1 pkt 2 k.p.c., jak i art. 379 pkt 3 k.p.c. jest pogląd drugi.

Pogląd pierwszy wychodzi od odmienności żądań w obu procesach, kładąc szczególną uwagę na okoliczności, iż kwestia przesłankowości ustalenia dla rozstrzygnięcia o świadczeniu ma znaczenie dla istnienia interesu prawnego (art. 189 k.p.c.), a nie dla oceny jednakowości żądań na gruncie art. 199 par. 1 pkt 2 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego odwołania do tego poglądu odnaleźć można m.in. w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2005 r., V CK 277/05, LEX nr 602316, w którym przyznano co prawda, iż „żądanie zasądzenia mieści w sobie implicite żądanie ustalenia”, jednak równocześnie stwierdzono, iż „to ostatnie rozstrzygane jest tylko przesłankowo i nie znajduje wyrazu w sentencji wyroku”, czy też wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 1998 r., III CKN 56/98, LEX nr 35754, w którym odwołano się do powszechnego rozumienia zwrotu „to samo” użytego w art. 199 par. 1 pkt 2 k.p.c. (>> (...) "roszczenie" w wyrażeniu "to samo roszczenie" rozumiane jest powszechnie jako roszczenie w sensie procesowym <<).

Powyższe poglądy zdobyły pewne uznanie również w orzecznictwie sądów powszechnych. Znajduje wyraz w sporadycznym przyjmowaniu do rozpoznania pozwów o analogicznej konstrukcji w zakresie podstawy faktycznej i prawnej, przy czym zaznaczyć należy, że powszechną praktyką w takim wypadku jest oddalanie powództwa a limine w oparciu o uznanie braku interesu prawnego z uwagi – jak to się określa - „podstaw dla powództwa przeciwegzekucyjnego z uwagi na zachodzącą powagę rzeczy osądzonej”. Nie wydaje się to jednak być praktyką właściwą.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, kompleksową, właściwą i pogłębioną analizę powyższego zagadnienia odnaleźć można w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 września 2007 r., III CSK 123/07, LEX nr 319237. Sąd

Najwyższy w tym składzie zwrócił bowiem szczególną uwagę na kilka kwestii, które wydają się fundamentalne dla rozpoznania tego rodzaju spraw i znajdują bezpośrednie przełożenie również w sprawie niniejszej.

W pierwszej kolejności zwrócono uwagę na to, że właściwe zastosowanie art. 199 par. 1 pkt 2 k.p.c. wymaga oceny tożsamości stron, podstawy sporu i przedmiotu rozstrzygnięcia w sprawie zakończonej nakazem zapłaty, a następnie odniesienie wyników tej oceny do żądania zgłoszonego w postępowaniu o ustalenie. tożsamość stron procesu. Takiego stwierdzenia nie podważa natomiast sam fakt, że w obecnie rozpatrywanym sporze strony występują w odwrotnych rolach procesowych. Zwrócono przy tym uwagę, że, powaga rzeczy osądzonej prowadzi do nieważności postępowania między tymi samymi stronami bez względu na to, że w ponownym procesie występują one w odmiennych rolach procesowych (por. również Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 sierpnia 1998 r., sygn. akt I PKN 266/98, OSNAP 1999, nr 17, poz. 554). Dalej wskazano, że badanie przedmiotowej tożsamości obu spraw należy przeprowadzić poprzez ustalenie czy sprawy te odnoszą się do tych samych okoliczności faktycznych – w tym przypadku zawarcia umów, z których miał wynikać, zdaniem pozwanej (powódki w sprawie nakazowej), obowiązek zapłaty spornych kwot. Podkreślono, że tożsamość podstaw faktycznych może nie zachodzić, również (jak w rozpatrywanym przypadku) w sytuacji, gdy w pozwie o ustalenie dochodzi do kumulacji żądań. Odnosząc się do kwestii przesłanki interesu prawnego kategorycznie stwierdzono natomiast, że wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy o ustalenie jest interes powodów wyrażający się w podnoszonym przez nich zamiarze wystąpienia z powództwem przeciwegzekucyjnym (art. 840 k.p.c.), bez względu na to, czy powództwo to będzie mogło być uwzględnione, czy też zostanie oddalone. Jak wskazano „Ocena interesu prawnego nie powinna bowiem iść tak daleko, aby Sąd rozpoznający sprawę o ustalenie przyjmował brak tego interesu (a w konsekwencji - oddalał powództwo o ustalenie z uwagi na brak interesu prawnego), stwierdzając niezasadność dalszych żądań wywodzonych z wyroku ustalającego i prognozując, że te żądania zostaną w przyszłości oddalone w kolejnych sprawach wytoczonych przez powodów. Z tego punktu widzenia należy przyjąć, że powodowie mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umów, a istnienia tego interesu nie podważa fakt, że powództwo przeciwegzekucyjne może w przyszłości zostać oddalone jako niezasadne. Nie można bowiem ograniczać powodom możliwości merytorycznego zbadania żądania ustalenia prawa lub stosunku prawnego tylko z tej przyczyny, że wątpliwe jest wygranie przez nich kolejnej sprawy, w której podnoszony byłby fakt nieważności umów stwierdzony w niniejszym postępowaniu”. Sąd podziela powyższą konstatację. Na całkowitym marginesie można zauważyć, że w obliczu podniesionych okoliczności faktycznych, poza sferą rozważań w powyższym kontekście (oczywiście w przypadku przyjęcia pozwu do rozpoznania), pozostawać musiałyby również teoretyczne rozważania na temat istnienia możliwości i prognoz skuteczności ewentualnego powództwa przeciwegzekucyjnego powoda opartego o treść art. 840 par. 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 125 par. 1 k.c. (o ile oczywiście uprzednio nie doszło do przerwania biegu przedawnienia roszczenia stwierdzonego tytułem wykonawczym).

Powyżej wskazane tezy, w każdym razie, uzupełniają trwałą i stabilną linię orzeczniczą nie tylko istniejącą od samego początku stosowania Kodeksu postępowania cywilnego z 1964 r., ale znajdującą uznanie również na gruncie Kodeksu postępowania cywilnego z 1930 r.

I tak, w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 1962 r., II CR 897/62, LEX nr 106072 stwierdzono, że powództwo o ustalenie nieistnienia roszczenia wytoczone w trakcie toku sprawy o zapłatę przez pozwanego ze sprawy o zapłatę podlega odrzuceniu z „powodu sprawy wiszącej” (art. 207 i 228 Kodeksu postępowania cywilnego z 1930 r.). Podkreślono, że stanu tego nie uchyla ani odmiennosc ról procesowych ani odmiennosc żądań procesowych w obu sprawach (sprawa o zapłatę – sprawa o ustalenie).

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 1971 r., II CZ 59/71, LEX nr 1280, wprost wskazano, iż: „Tożsamość roszczenia w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. zachodzi tylko wówczas, gdy identyczne są nie tylko przedmiot, ale i podstawa sporu. [...] o braku tożsamości przedmiotu sporu nie można mówić tylko dlatego, że w pierwszej sprawie chodzi o zasądzenie, a w drugiej o ustalenie, żądanie bowiem zasądzenia mieści w sobie implicite żądanie ustalenia.”.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2011 r., II CSK 427/10, LEX nr 884996, zwrócono pogłębioną uwagę na wątpliwości wiążące się z praktycznym ustaleniem, czy pomiędzy sprawą o zasądzenie świadczenia i

ustalenie występuje łącznik w postaci tego samego roszczenia. Sąd Najwyższy zwrócił tu uwagę, że zgodnie z przyjętą w piśmiennictwie i utrwaloną orzecznictwie wykładnią tożsamość roszczenia zachodzi wówczas, kiedy jednakowy jest nie tylko przedmiot, ale także podstawa roszczenia i stąd o braku tożsamości przedmiotu sporu nie można mówić tylko dlatego, że w pierwszej sprawie chodzi o zasądzenie, a w drugiej o ustalenie. W dalszej kolejności poruszone zostało zagadnienie analizy rozstrzyganych stanów faktycznych, przy czym podkreślono, że wymaganie jednakowości żądań odnosi się do merytorycznej istoty powództwa, rozumianej jako zwrócenie się do sądu o rozstrzygnięcie konkretnego, tożsamego w każdym aspekcie problemu prawnego, wyrosłego na gruncie tych samych faktów.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2011 r., III CSK 138/11, LEX nr 1109267 wskazano, że identyczność roszczeń zachodzi gdy tożsama jest podstawa faktyczna i prawna obydwu sporów i w takim wypadku gdy wystąpiono wcześniej z powództwem o świadczenie, to niedopuszczalne jest późniejsze powództwo o ustalenie, gdyż zasądzenie świadczenia, wymaga bowiem uprzedniego przesądzenia zasady jego istnienia, tj. bytu stosunku prawnego, z którego ono wynika.

Powyższe tezy spotkały się z akceptacją w doktrynie prawa (vide np.: W. Siedlecki, Glosa do postanowienia SN z dnia 9 czerwca 1971 r., II CZ 59/71, OSP 1972/10/119).

Przełożenie ich na stan faktyczny w sprawie prowadzić musiało do wniosku o tożsamości roszczenia dochodzonego w sprawie o sygn. I Nc 13696/99 i powództwa o ustalenie w sprawie niniejszej.

W świetle treści przedłożonej informacji KRS nie może budzić wątpliwości tożsamość stron procesu. Mimo, że powód w sprawie I Nc 13696/99 określony był (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W., a pozwany w sprawie niniejszej jako (...) spółka akcyjna w W., to wbrew określeniom użytym przez powoda drugi z tych podmiotów nie stanowi „następcy prawnego” pierwszego. Pomimo zmiany nazwy i formy prawnej jest to po prostu ten sam podmiot. W wyniku przekształcenia spółki nie następuje zmiana tożsamości podmiotu, lecz jedynie zmiana formy prawnej, obowiązuje tu bowiem tzw. zasada kontynuacji wynikająca z treści art. 552 k.s.h. i art. 553 par. 1 k.s.h. (por. np.: A. Herbet, w: System Prawa Prywatnego. Tom 16. Prawo spółek osobowych, Warszawa 2008, str. 734; Andrzej Kidyba (red.): Łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych, Warszawa 2007, s. 297, czy też np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 października 2012 r., I Aca 620/12, LEX nr 1254375). Niewątpliwie również D. O. - pozwany w sprawie I Nc 13696/99 i powód w sprawie niniejszej to ta sama osoba. Jak już natomiast wykazywano odmiennosc ról procesowych w obu sprawach nie stanowi przeszkody do uznania tożsamości podmiotowej.

Podstawą zaś roszczenia w obu sprawach jest istnienie (nieistnienie) stosunku zobowiązaniowego wynikającego z umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych z dnia 25 listopada 1998 r, o numerze (...), stanowiącego podstawę do uznania istnienia (nieistnienia) wierzytelność pozwanej w stosunku do powoda w kwocie 884,61 złotych. Zostało to wyrażone wprost w przytoczonej podstawie obu pozwów i wykazane za pomocą przedłożonych dokumentów.

Rzecz w tym, że istnienie stosunku zobowiązaniowego wynikającego z umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych z dnia 25 listopada 1998 r, o numerze (...), stanowiącego podstawę do uznania istnienia wierzytelność pozwanej w stosunku do powoda w kwocie 884,61 złotych zostało już przesądzone w sprawie I Nc 13696/99. Zgodnie bowiem z treścią art. 504 par. 2 k.p.c., nakaz zapłaty, przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie sprzeciwu, ma skutki prawomocnego wyroku.

Zgodnie natomiast z art. 199 par. 1 pkt 2 k.p.c. sąd odrzuci pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona.

Stąd orzeczono jak w punkcie pierwszym postanowienia.

Powód w swym pozwie ponadto złożył wniosek o zabezpieczenie powództwa poprzez zawieszenie toczącego się postępowania egzekucyjnego. Wniosek ten z uwagi na odrzucenie pozwu podlegał oddaleniu z uwagi na brak interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia w rozumieniu art. 730(1) par. 2 k.p.c.

Na marginesie podkreślić należy, że wniosek o udzielenie zabezpieczenia podlegałby oddaleniu, nawet gdyby przyjąć drugą ze wskazywanych koncepcji dotyczących możliwości powództwa o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego, z którego wynikało roszczenie zasądzone w innym postępowaniu.

Zgodnie z art. 730(1) par. 2 k.p.c. interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie.

Pierwsza ze wskazanych przesłanek w sposób oczywisty nie zachodzi. Ewentualny wyrok ustalający nieistnienie stosunku zobowiązaniowego nie podlega bowiem wykonaniu (por. np. postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 12 kwietnia 2012 r., I Acz 434/12, LEX nr 1317912).

W zakresie ustalenia czy można uznać, iż brak udzielenia zabezpieczenia w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie, należy natomiast wskazać, iż celem powództwa o ustalenie opartego o treść art. 189 k.p.c. jest usunięcie stanu „niepewności”, czyli definitywne zakończenie sporu istniejącego lub prewencyjnie zapobiegnięcie powstaniu takiego sporu w przyszłości.

Rzecz w tym, że powód wykazał, iż spór między stronami został definitywnie zakończony uprawomocnieniem się wydanego w postępowaniu upominawczym nakazu zapłaty z dnia 3 października 2000 r., sygn. akt I Nc 13696/99 oraz wykazał, że roszczenie zasądzone w powyższym nakazie wynikało z umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych z dnia 25 listopada 1998 r, o numerze (...).

Skoro zatem Sąd Rejonowy zasądził wynikającą z tej umowy wierzytelność na rzecz przeciwnika procesowego, to oznacza że stan niepewności co do istnienia umowy i wynikającego z niego roszczenia w rzeczywistości nie istnieje - „żądanie bowiem zasądzenia mieści w sobie implicite żądanie ustalenia” (II CZ 59/71), a nakaz zapłaty, przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie sprzeciwu, ma skutki prawomocnego wyroku (art. 504 par. 2 k.p.c.).

Sąd odrzuca natomiast możliwość rozumienia interesu w udzieleniu zabezpieczenia rozumianego w sposób jedynie pośredni w oparciu o uznanie przez powoda ewentualnego wyroku ustalającego (niezależnie - jak wskazywano - od zasadności takiego założenia) jako przesłanki do uniemożliwienia dalszej egzekucji prowadzonej przez pozwaną przeciwko powodowi, czyli podnoszonej potrzeby „wytworzenia” okoliczności umożliwiającej wytoczenie powództwa przeciwegzekucyjnego. W ocenie Sądu powód po prostu nie może powoływać się tu skutecznie na utrudnienie osiągnięcia celu w innej, hipotetycznej sprawie.

Tak czy inaczej, nie sposób zatem uznać, iż powód uprawdopodobnił istnienie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia w niniejszej sprawie. Stąd na podstawie art. 730(1) par. 1 k.p.c. a contrario orzeczono jak w punkcie drugim postanowienia.

SSR Jakub Kawalek